

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

-

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

-

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Reumaliitto näkee, että työttömyysturvan suojaosa tulee säilyttää.

Reumaliiton mielestä kokoaikatyöhön kyvyttömän henkilön mahdollisuuksia osatyökyvyn hyödyntämiseen tulisi pikemmin kehittää kuin heikentää.

Suojaosan poiston seurauksena näillä sairailta henkilöillä sekä a) olemassa olevan, rajallisen työkyvyn hyödyntämisen taloudelliset kannustimet heikkenevät merkittävästi ja b) tästä seuraa, että vain vähäiseen työhön kykenevä henkilö ei pysty juuri mitenkään vaikuttamaan omaan taloudelliseen asemansa parantamiseen.

Suojaosa on mahdollistanut sen, että pienestä työkeikasta on saanut jo helpotusta sairauden tuomaan pitkäaikaiseen taloudelliseen niukkuuteen. Taloudellisen niukkuuden lievähkökin helpottuminen puolestaan edesauttaa terveydellistä kehitystä. Pienikin työkeikka voi myös olla sairauden vuoksi paljon normaalia kuormittavampi ja vaatia toipumista.

Lakiesityksessä arvioidaan, että ehdotettujen muutosten vaikutukset etuuden määrään kohdistuvat henkilöihin, jotka työllistyvät osa-aikaisesti ja saavat työtuloja samanaikaisesti työttömyysetuuden kanssa.

Osa-aikaisen ja lyhytkestoisen työn tekemisen helpottaminen työttömyyden aikana on kannatettavaa myös siksi, että se pitää ihmisen kiinni työmarkkinoissa ja voi edesauttaa henkilöiden työllistymistä myöhemmin kokoaikaisesti. Tästä syystä työttömyysetuudella oleville pitkäaikaissairaille ja vammaisille henkilöille tulisi antaa mahdollisuus turvalliseen ja myönteisiin keinoin kannustavaan rajallisenkin työkyvyn hyödyntämiseen. Osalla työkyky myös vaihtelee sairauden vaiheiden mukaan. Työn kuormitus vaikuttaa myös pitkäaikaissairaaseen tervettä ihmistä voimakkaammin, joten olisi kohtuullista, että työkyvyn käytöstä hyötyisi taloudellisesti.

Kannamme huolta myös siitä, että vähäinen työkyvyn hyödyntäminen saattaa kuitenkin aiheuttaa tuen katkaisun, selvitysvaatimukset ja TE-viranomaisen olettan täydestä työkyvystä. Suojaosa on pienissä ansioissa lievittänyt myös tätä työttömyysturvalla joutuneiden sairaiden ihmisten riskiä.

Harkinnan arvoista jatkossa onkin, että TE-viranomainen, sosiaalityöntekijä tai muu viranomainen voisi harkinnalla poistaa työttömyysturvalla olevalta henkilöltä kokoaikatyön velvoitteen. Tämän tarkoituksena olisi kannustaa toimintarajoitteisia henkilöitä myös työttömyysturvalla hyödyntämään työkykyä, vaikka kokoaikatyö tai säännöllinen osa-aikatyökään ei olisi sairauden tai vamman vuoksi mahdollista.

Reumaliitto kannattaa suojaosan säilyttämistä. Jos hallitus katsoo, että nykyinen suojaosa heikentää kokoaikatyön kannustumia, Reumaliitto ehdottaa vaihtoehtoisesti suojaosan maltillista alentamista esimerkiksi 200 euroon. Maltillisesti madallettakin suojaosa kuitenkin keventäisi työllistymisveroastetta osatyökykyisillä henkilöillä parantaen heidän kannustimiaan osatyökyvyn hyödyntämiseen.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Lapsikorotuksen poisto ei tue lapsiperheitä, vaan muutoksella vaikutetaan osaltaan lapsiperheköyhyyden lisääntymiseen. Lapsikorotuksia maksettiin vuonna 2022 ansiopäivärahassa noin 81 000 etuudensaajalle, mikä on noin 31 prosenttia kaikista ansiopäivärahan saajista. Reumaliitto kantaa huolta erityisesti näistä perheistä, joille lapsikorotusten on ollut tarpeellinen ja sen poistaminen voi moninkertaistaa kotitalouden haasteet.

Jos esimerkiksi yksinhuoltajan työttömyys johtuu tosiasiasa huoltajan sairauden heikentämästä työkyvystä, tulee perheelle lapsikorotuksen poistamisesta monitahoisesti kohtuuton tilanne, jota huoltaja ei sairautensa vuoksi pysty työllistymisellä helpottamaan. Kohtuuttomaksi muodostuva tilanne voi siten heikentää työttömän pitkäaikaissairaana mahdollisuuksia saavuttaa terveydentilansa kohentuminen työkykyiseksi.

Lausuttavaa omavastuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

-

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Reumaliitto nostaa esille, että työttömyysturvassa tulee huomioida, että osa työttömyysturvalle ja työmarkkinatuella joutuneista on tosiasiasa täysin tai lähes täysin työkyvyttömiä.

Lain vaikutuksia tulisi arvioida mahdollisimman kattavasti suhteessa muihin tukimuotoihin ja asumistuen suojaosan mahdolliseen poistoon. Vaikutusarvioinneissa tulisi ottaa huomioon haavoittuvassa asemassa olevat erityisryhmät kuten pitkäaikaissairaat. Vaikutusarvioinnissa voitaisiin hyödyntää myös kysely- ja tapaustutkimuksia.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

-

Muuta lausuttavaa esityksestä?

-

Mattila Maria
Suomen Reumaliitto ry